

Коментарі та пропозиції до частини Річного фінансового звіту за 2019 рік групи компаній Кернел

Розділ "Сталість"

Звіт: "На основі погляду керівництва, моніторингу засобів масової інформації та постійної взаємодії із зацікавленими сторонами компанія визначила 11 груп зацікавлених сторін (див. Діаграму «Основні групи зацікавлених сторін та канали залучення»). Керівництво періодично переглядає список груп зацікавлених сторін."

Вважаємо, що серед основних груп зацікавлених сторін також мали б бути ідентифіковані такі як: споживачі, неурядові організації, власники земельних ділянок, місцеві малі та середні фермерські господарства.

Економічний вплив (GRI 200) та Економічні показники (GRI 201)

Звіт "Кінцевою метою нашої стратегії є максимізація вартості акціонерів, до якої ми прагнемо досягти завдяки видатним економічним показникам." "Непрямий економічний вплив (GRI 203) Враховуючи масштаб наших операцій, ми маємо великий непрямий економічний вплив на деякі наші зацікавлені сторони."

Вважаємо, що варто деталізувати непрямий економічний вплив описом потенційних (наявних) негативних тенденцій та шляхів їх подолання. Чи призводить діяльність Кернел до концентрації та монополізації виробництва, ринку оренди землі у громадах на правах єдиного орендатора?

"Підвищення продуктивності фермерів в Україні". – для належної оцінки цього напрямку потрібно більше деталей – скільки фермерів за розміром та величиною змогли скористатись підтримкою Кернел.

Вплив на навколишнє середовище (GRI 300)

Матеріали (GRI 301) с.44

Зважаючи на кількість відходів різного походження у результаті діяльності компанії, у звіті варто розкрити інформацію про те, як саме та у який спосіб відбувається управління ними (включно з підрядниками):

- Відходами тваринного походження (гній, рештки тварин, і тд)

У звіті вказано, що невелика частина таких відходів використовується як органічне добриво, але не всі 100% гною можна утилізувати таким чином. Яка політика здійснюється щодо залишків гною та решток тварин?

- Відходами рослинного походження (лушпиння, солома, і тд)

У цілому цей компонент розкритий.

- Відходи від ЗЗР та посівного матеріалу (упаковка)

Не зрозуміло, яким чином здійснюється утилізація упаковки, зокрема із рештками засобів захисту рослин у них всередині, яка є небезпечною для здоров'я людей та довкілля.

- Відходи від продукції (упаковка бутильованої соняшникової олії)

У звіті згадано, що 3% продукції компанії упаковано.

У світі існує практика відповідальності компаній за відходи, які утворюються після користування клієнтами їх продукцією. У випадку компанії Кернел бутильована соняшникова олія продається у величезних масштабах і таким чином продукується мільйон або й більше одноразових PET-пляшок лише в Україні. Таким чином, компанія б оцінювала повний “життєвий цикл продуктів” виробництва.

Відповіді на такі питання варто додати у звіт: яка політика компанії по збору та утилізації пустої тари від соняшникової олії різних об’ємів? Чи є поради споживачам щодо утилізації? Чи планує компанія почати використовувати пляшки, які швидко розкладаються або можна перетворити у щось інше?

Споживання енергії (GRI 302) с. 45

Ми вітаємо ціль компанії у напрямку зниження кількості спожитої енергії.

За основу взято показник витрат енергії на тону врожаю, враховуючи той факт, що компанія інтенсивно розвивається та розширює земельний банк та потужності, витрати енергії будуть зростати. Тому важко сказати чи компанія втілює достатньо зусиль на шляху до зниження споживання енергії загалом, адже до минулого року показник зростав, як і врожай.

Біорізноманіття (GRI 304) с. 46

1. Ми вітаємо те, що компанія не здійснює операційної діяльності у межах природно-заповідного фонду та інших важливих територій з точки зору біорізноманіття.

Натомість, у звіті не розкрито як забезпечується контроль у межах компанії за розорюванням вразливих до втрати біорізноманіття територій та забруднення водойм. Розорювання прибережних смуг ставків, озер, річок пришвидшує їх забруднення нітратами, фосфатами та подальше “цвітіння” води.

Нещодавно Екодія провела дослідження щодо землекористування в Україні, яке виявило інтенсивне користування агрокомпаніями землями у межах заповідних територій, у прибережних смугах та на схилах, вражених ерозією. З текстом можна ознайомитися тут - <https://ecoaction.org.ua/velyki-investycii-z-kosmosy.html>.

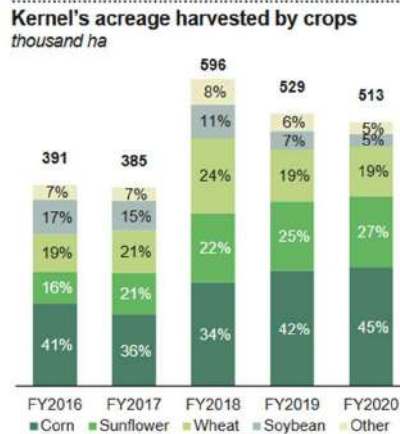
Крім того, агро-біорізноманіття є теж надзвичайно важливим для уникнення монокультурності та збереження різновидів сільськогосподарських культур та різновидів тварин (на фермах). Тому цікаво - яке насіння використовується Кернел та чи є серед них генномодифіковане (ГМО) насіння для посіву.

2. У звіті не розкрито, яким чином компанія дотримується та досягає режиму сівозмін впродовж останніх років. Загальна площа земель під 2-3 культурами зазвичай більша 70 від всього земельного банку.

Також, згідно Постанови Кабінету Міністрів України №164 від 11 лютого 2010 року¹, співвідношення соняшника у сівозміні має бути наступним: соняшника у Поліському природно-сільськогосподарському регіоні - 0,5%, у Лісостеповому - 5-9%, у Північностеповому - 10%, у Південностеповому - 12-15%.

---

¹ Постанова КМУ №164 від 11.02.2010 - <https://www.kmu.gov.ua/npas/243288952>

(скріншот зі звіту с.27)

Крім цього, вирощування соняшнику задля отримання високоякісної олії потребує агресивного та інтенсивного використання засобів захисту рослин, що може знищувати наявне біорізноманіття не тільки у межах полів, але й далеко поза ними (щонайменше у межах 300-500 метрової санітарної зони). Яким чином компанія досягає уникнення втрат у біорізноманітті на прилеглих територіях до полів соняшнику?

3. Чи були вилучені з використання пестициди, які заборонені в ЄС через їх небезпеку для біорізноманіття? Наприклад, кілька з групи неонікотиноїдів.

4. Вирощування просапних культур загалом може пришвидшувати процес ерозії ґрунту. Яким чином вдається її уникати, особливо на територіях зі значним ухилом поверхні?

5. Не розкрито яким чином вдається уникати переущільнення ґрунту внаслідок роботи важкої техніки на ньому?

6. У звіті не розкрито управління компанією наявних у розпорядженні лісосмуг. Лісосмуги відіграють все більшу роль для збереження ґрунтів в умовах зміни клімату. Також лісосмуги є свого роду “острівцями” підвищеного рівня біорізноманіття, особливо у степах. Чи має компанія політику пов’язану з відновлення лісосмуг та які заходи здійснюються вже зараз?

Викиди (GRI 305) с.46

У звіті згадано, що у наступному звіті будуть відображені викиди від внесення мінеральних добрив та пестицидів. Яким чином буде здійснюватися контроль за викидами до навколишнього середовища залишків мінеральних добрив та пестицидів?

Чи є у планах компанії консервація земель, які є найбільш деградованими? Це може зменшити викиди парникових газів в атмосферу. З 1 га ріллі при розорюванні в атмосферу потрапляє 0,8 т вуглекислого газу.

Місцеві громади (GRI 413) с.51

Звіт

Підтримання постійного контакту з місцевими громадами, де компанія орендує землю є дуже важливою складовою будь якої соціально відповідальної компанії. Ми вітаємо наявність інструменту “гарячої” лінії для зв’язку з керівництвом компанії чи відповідальними особами.

Кілька коментарів з цього приводу.

1. Чи є додаткові шляхи комунікації з місцевими громадами? Наприклад, можливість анонімно надіслати скаргу чи звернення паперовим листом? Чи забезпечується конфіденційність персональних даних людей при зверненні?

2. Також, на нашу думку, недостатньо розкрита інформація про суть звернень. Які саме питання, проблеми, потреби виникали у жителів сіл та яка кількість звернень саме екологічного спрямування? Яким чином вони були вирішені? Чи було проведено оцінку та чи готове місцеве населення користуватись даним інструментом, його “комфортність” та зручність використання?

Ми пропонуємо створити окрему контактну лінію для громад чи окремих, які могли потрапити під негативний екологічний вплив від діяльності компанії.

Ми стурбовані регулярними повідомленнями у ЗМІ щодо масового отруєння бджіл та навіть людей у різних регіонах України, де ведуть свою операційну діяльність дочірні компанії групи Кернел.

В умовах слабкої інституційної спроможності контролюючих органів України у сфері охорони навколишнього середовища компанія такого рівня могла б йти на зустріч постраждалим громадам та людям.

Які наслідки фактів отруєння для компанії та громад? Яких заходів було вжито задля уникнення виникнення подібних ситуацій у майбутньому? Ця інформація була нерозкрита у звіті.

Посилання на матеріали щодо отруєння пестицидами людей та бджіл, а також протести:

- i. <https://www.youtube.com/watch?v=Bbxn6EQclY> - заступник директора СТОВ Дружба-Нова, яка працює у кількох районах Чернігівської області
- ii. <https://cg.gov.ua/index.php?id=386774&tp=page> - Чернігівська область
- iii. <https://www.epravda.com.ua/news/2018/09/26/640979/> - Тернопільська область
- iv. <http://lazierky.rada.org.ua/news/12-01-19-05-04-2017/> - Полтавська область
- v. https://texty.org.ua/articles/98735/Try_vlasnyky_navkolo_Lazirok_Velyki_agrohold_yngy_vbyvajut-98735/ - Полтавська область.

Події, які відбулись у межах 2019 фінансового року, і є на нашу думку важливими з точки зору корпоративної соціальної відповідальності не розкриті у звіті.

3. У контексті зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення з липня 2021 чи відбувалася комунікація з орендодавцями та їх інформування щодо планів компанії з купівлі земель у межах громад?

Вважаємо за доцільне розкрити у звіті інформацію про площі орендованих земель компанією державної, приватної та комунальної власності. У подальшому розкривати інформацію про придбані землі з вказуванням їх місцезнаходжень. На скільки нам відомо, така практика є сталою у публічних агрокомпаній світу.

4. Створення проєкту “Здоров’я громад”, на нашу думку, є спробою підміни місцевої влади та підриву довіри до неї, але, безумовно, значно підвищує імідж компанії на місцях, але матиме короткостроковий ефект без відповідальності за майбутнє продовження.

Рекомендуємо схожі проєкти створювати та втілювати виключно з місцевою владою та у консультації з місцевим населенням з розрахунком на довгострокову перспективу.

Наприклад, закупівля необхідної апаратури та медикаментів для місцевих ФАПів, лікарень та організація підвищення кваліфікації місцевих лікарів тощо.

5. Загалом - необхідно проводити через консультації та визначення потреб місцевого населення, додатково до консультацій з місцевою радою, щоб дані проекти не викликали підозр щодо корупційної складової та зацікавленість місцевої влади.

6. У звіті згадано про витрати компанії на інфраструктуру у громадах на рівні 0,6-1 млн доларів США. Це є дуже важливим компонентом підтримки громад. У той же час, чи відбувається ваговий та швидкісний контроль за перевезенням вантажів компанії дорогами, які проходять через громади?

Контекст. Дороги сіл України будувалися 40-50 років тому та не були розраховані на вантажівки 40-50-60 і більше тон, що призводить до їх швидкого руйнування. Крім руйнування доріг, інтенсивний трафік важковагового транспорту може призводити до руйнування приватних будинків, які будувалися приблизно в однаковий час з дорогою та часто занадто близько до неї прилягають. З нашого досвіду, у деяких громадах більше 50% всього трафіку через село можуть становити вантажівки лише однієї компанії. Керуючись мапою активів груп компаній Кернел, можна зробити висновок, що є кілька локацій значної концентрації потужностей компанії, включаючи орендовані землі. Це може спричинити руйнування будинків та доріг.

7. На нашу думку, варто розкрити інформацію про витрачені кошти на соціальну складову у розрізі регіонів - області, району або конкретних громад.

8. Дослідження показали, що значна кількість сільських домогосподарств в Україні очолюються жінками, і багато з цих домогосподарств, ймовірно, очолюють жінки похилого віку. Наприклад, за даними Комплексного дослідження стану жінок, які проживають у сільській місцевості України, на момент дослідження жінки склали 52,3% сільського населення, 38% - пенсіонери та до 45% - типово безробітні. Жінки, як правило, живуть приблизно на 10 років довше, ніж чоловіки (середній вік 75,19 порівняно з 64,61 роком). Дослідження показало, що 19% сімей у сільській місцевості мали лише одного батька, а в 91% випадків - матері. Близько половини всіх домогосподарств у сільській місцевості - це домогосподарства, які очолюють жінки (<http://www.ombudsman.gov.ua/files/alena/Doslidzhennya%20Sil's'ki%20zhinky.pdf>, 2015).

Рекомендація: Встановити цілі задля підтримки гендерної рівності та економічного розширення можливостей жінок, людей похилого віку та молоді як потенційно вразливих груп населення. Використовувати у звітах дисаггеговані дані - наприклад, кількість працівників жінок та чоловіків, розподіл Ж-Ч у компанії кількісно та за посадами (в середині компанії), кількість Ж-Ч у громаді які отримали ті чи інші впливи або удосконалення, поліпшення соціальної інфраструктури (у громадах).

Підтримка громад в умовах кризи

Окремим рядком варто згадати про теперішню ситуацію з коронавірусною пандемією.

Пандемія поставила ряд нових викликів та завдань для всіх без виключень. Яких заходів компанія вжила задля підтримки населення в умовах пандемії COVID-19 у межах населених пунктів, де компанія веде свою діяльність?